

A szellemi alkotások jogi kérdései

Jogi alapok (egy kis ismételés)

A jog funkciója: magatartás szabályokat állapít meg (tilos, szabad, kötelező)

Szükséges-e a jog ismerete?

A jog nem tudása nem mentesít a következmények alól. (... aktuális példák)

A jog megjelenési formája: jogszabályok

(és egyéb nem kötelező formák, pl. ajánlások, állásfoglalások, bírósági gyakorlat)

Jogszabályok hierarchiája:

törvény, rendelet (kormány, miniszter, MNB, stb.), önkormányzati rendelet

Jogi alapok (egy kis ismételés)

A jogszabályok **érvényességi** kellékei:

- Megfelelő szerv (pl. törvényt csak a parlament)
- Megfelelő eljárás (előterjesztés, megalkotás, szavazati arány stb.)
- Ne ütközzön a jogszabályi hierarchiába
- Kihirdetés (mindenki megismerhesse)

Jogalkotás – **jogalkalmazás** (bíróság, közjegyző, közigazgatási hatóságok stb.)

Közjog (az egyik oldalon közhatalom, alá-fölé rendeltség) – **magánjog** (egyenjogú felek)

Anyagi jog (a jogok és kötelezettségek tartalma) – **alaki jog** (eljárásjogok)

Jogi alapok (egy kis ismételés)

Jogviszonyok szerkezete

- Alanya (pl. bérlő, bérbeadó)
- Tárgya (bérlemény -> dolog, ingó vagy ingatlan)
- Tartalma (jogok és kötelezettségek)

A jogviszonyok tartalmának pontos ismerete fontos!

Néhány példa a tulajdonjog területéről:

tulajdon, bérlet, haszonbérlet, haszonélvezet, letét, zálogjog, haszonkölcsön

Tartalmai elemek:

birtoklás, használat, hasznosítás, hasznok szedése, rendelkezés (pl. átruházás)

Szellemi alkotásokkal kapcsolatos jog

Két külön jogterület

1. Szerzői jog
2. Iparjogvédelem

1. Területre vonatkozó legfontosabb jogszabály:
1999. Évi LXXVI. törvény a szerzői jogról (Sztv.)

Hol érhető el? -> Nemzeti jogszabálytár: <http://njt.hu>

Minden hatályos jogszabály elérhető itt.

Milyen alkotások állnak védelem alatt?

Irodalmi, tudományos és művészeti alkotások

Nem kimerítő jellegű felsorolás (-> különösen):

- irodalmi mű, beszéd, **szoftver**,
- színmű, zenemű, rádió- és televíziójáték
- rajz, festés, szobrászat
- térkép, fotó
- **gyűjteményes mű, adatbázis** (maga az összeválogatás egyéni, eredeti)

Milyen alkotások állnak védelem alatt?

A védelem az alkotást a szerző szellemi tevékenységéből fakadó **egyéni, eredeti jellege** alapján illeti meg.

Műfordítás -> igen,

Nyersfordítás nem (hiányzik az egyéni, eredeti jelleg)

A védelem nem függ mennyiségi, minőségi, esztétikai jellemzőktől, értékítélettől.

Techno zene ???

Óvodai csoport rajza ???

Chopin zenéjéből készített könnyűzenei átdolgozás ???

Ki dönti el? -> Bíróság

Szerzői Jogi Szakértői Testület (SzJSzT) szakvéleményt ad kérésre
(Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala mellett működik)

Nem tartoznak a törvény védelme alá:

Jogszabályok, határozatok, hivatalos közlemények, szabványok

Ötlet, eljárás

Napi hírek

A Szerzői jog azt illeti, aki a művet megalkotta (szerző).

Speciális esetek is vannak (amikor többeket illet):

Közös mű (ha annak részei nem használhatók fel önállóan)

Együttes mű (pl. egy csoportos szoftverfejlesztés -> **Microsoft**)

Átdolgozás, feldolgozás, fordítás (védelem alatt állhat, ha egyéni, eredeti)

Szomszédos jogok (pl. előadóművészek, filmelőállítók esetén)

Munkavállaló – munkáltató

(Ha munkaviszonyban hozzuk létre a művet, a vagyoni jogok a munkáltatót illetik.)

A szerző jogai

Személyhez fűződő jogok (nem ruházhatók át, nem szállhatnak át másra)

- Nyilvánosságra hozatal (vagy további felhasználás megtiltása)
- Név feltüntetése
- Mű egységének védelme (nem lehet módosítani, torzítani)

Vagyoni jogok (átruházhatók, átszállhatnak)

A szerző kizárólagos joga a mű bármilyen felhasználása és a felhasználás engedélyezése. Engedélyezés felhasználási szerződéssel történik.

Védelmi idő: a szerző életében és halála után 70 éven át

Mi minősül felhasználásnak?

Nem kimerítő felsorolás:

- Többszörözés (pl. digitális rögzítés, másolatkészítés)
- Terjesztés (forgalomba hozatal)
- Nyilvános előadás
- Nyilvánossághoz közvetítés, sugárzás, tovább közvetítés (feltöltés is)
- Átdolgozás, kiállítás
- ... stb.

A szabad felhasználás

- Csak a törvényben felsorolt esetek tartoznak ide.
- Csak már nyilvánosságra hozott művekre vonatkozhat.
- Ekkor díjtalan és nem kell a szerző engedélye.

Esetei:

- **Idézés** (szerző feltüntetésével)
- Oktatási, kutatási célú **átvétel** (átvevő mű nem használható fel üzletszerűen)
- **Magáncélú másolás** (ha jövedelemszerzés célját közvetve sem szolgálja)
(néhány dologra, pl. szoftverre nem vonatkozik)
(könyvrészlet fénymásolható -> reprográfiai díj a fénymásoló árában)
- Művek **előadhatók iskolai** rendezvényeken, zártkörű összejövetelen

A felhasználási szerződés

A szerző engedélyt ad művének felhasználására, a felhasználó pedig díjat fizet.

A szerződés tartalmát a felek szabadon állapítják meg.

Az engedély korlátozható valamely területre, időtartamra, felhasználási módra.

Csak írásban érvényes (vannak kivételek, pl. szoftver).

Engedélyezhető kizárólagos felhasználási jog is.

Jövőben megalkotandó műre is köthető. (kiadói szerződés)

Szoftver letöltéskor rákattintással (ráutaló magatartással) kötjük meg a szerződést (fogadjuk el az Általános Szerződési Feltételeket).

Adatbázis egy részének felhasználására is lehet szerződést kötni.

A szomszédos jogok védelme

Előadóművész hozzájárulása szükséges:

- rögzítsék, többszörözzék, terjesszék (díjazás illeti)

Hangfelvétel előállító hozzájárulása szükséges:

- többszörözés, terjesztés, elérhetővé tétel (díjazás illeti)

Rádió- és televízió-szervezet hozzájárulása szükséges, hogy műsorát:

- rögzítsék, sugározzák (díjazás illeti)

Film előállítók ... hasonló

A szomszédos jogok védelme nem befolyásolja a szerzői jogok védelmét.

Közös jogkezelés

2016. évi XCIII. Törvény a szerzői jogok és a szerzői joghoz kapcsolódó jogok közös kezeléséről

Egyedileg nem gyakorolható jogok érvényesítése a jogosultak által erre létrehozott szervezet útján. (pl. MAHASZ, ARTISJUS)

A **jogosult szabadon választhatja meg**, hogy mely közös jogkezelő szervezetnek ad megbízást szerzői jogai kezelésére.

A szervezet ad felhasználási engedélyt, megállapítja, beszedi és felosztja a jogdíjakat.

Nagyon szigorú szabályok vannak a jogkezelő szervezetekre vonatkozóan.

(nyilvántartásba vétel, felügyelet, működési szabályok, átláthatóság stb.)

Közös jogkezelő szervezet csak **egyesületi formában** jöhet létre és működhet.

Engedélyeket kiadja: **Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala** (SZTNH)

Közös jogkezelő szervezetek

ARTISJUS: Magyar Szerzői Jogvédő Iroda Egyesület

MAHASZ: Magyar Hangfelvétel-kiadók Szövetsége Közös Jogkezelő Egyesület

FILMJUS: Filmszerzők és Előállítók Szerzői Jogvédő Egyesülete

MASZRE: Magyar Szak- és Szépirodalmi Szerzők és Kiadók Reprográfiai Egyesülete

HUNGART: Vizuális Művészek Közös Jogkezelő Társasága Egyesület

EJI: Előadóművészi Jogvédő Iroda Egyesület

RSZ: Magyar Reprográfiai Szövetség

A szerzői jog megsértésének jogkövetkezményei

Polgári jogi jogkövetkezmények

- bíróságtól lehet kérni az alábbiakat:

Jogsértés bírósági megállapítását

Jogsértő eltiltását a további jogsértéstől

Szolgáltasson adatot üzleti kapcsolatairól

Gazdagodás visszatérítését

Jogsértéshez használt eszközök lefoglalását, megsemmisítését

Kártérítést (ez akár nagyon sok pénz is lehet !!!)

Büntetőjogi következmény -> Bitorlás (Btk. 384. §)

Aki más szellemi alkotását sajátjaként tünteti fel, és ezzel a jogosultnak vagyoni hátrányt okoz ... büntetett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő

Iparjogvédelem

1995. Évi XXXIII. tv. A **találmányok** szabadalmi oltalmáról (Ttv.)

A **szabadalom** a találmány jogi védelmét biztosítja

Bonyolult eljárással szerezhető szabadalom – szerzői jog a mű létrehozásától automatikus

Szabadalmaztatható a találmány ha

- **Új** (nem vált korábban bárki számára hozzáférhetővé)
- **Feltalálói lépésen alapul** (szakember számára nem nyilvánvaló)
- **Iparilag alkalmazható** (nem minősül találmánynak a számítógépi program)

Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala kérelemre lajstromba veszi
(hosszú, nem olcsó vizsgálat és eljárás után)

A védelem tartalma

A szabadalmi oltalom alapján a szabadalom jogosultjának (szabadalmas) kizárólagos joga van a találmány hasznosítására.

Védelmi idő: 20 év, évenként fenntartási díjat kell fizetni

Az oltalom terjedelmét az úgynevezett igénypontok határozzák meg
(A kérelemben kell felsorolni, műszaki rajzokkal alátámasztani.)

A szabadalmi kérelem egy nagyon bonyolult műszaki leírás.

Hasznosítási szerződés (szabadalmi licenciaszerződés):

A szabadalmas engedélyt ad a találmány hasznosítására, díj fizetése ellenében.

Védjegy

1997. Évi XI. tv. A védjegyek és földrajzi árujelzők oltalmáról

Védjegyoltalomban részesülhet minden grafikailag ábrázolható megjelölés, amely alkalmas arra, hogy valamely árut vagy szolgáltatást megkülönböztessen.

Lajstromozással keletkezik, 10 évig tart, többször megújítható.

Használati szerződés:

A védjegy jogosultja engedélyt ad a védjegy használatára

Védelem tárgya lehet még:

Földrajzi árujelzés, Használati minta, Formatervezési minta.

Szoftver licencek

A **szoftver** szerzői jogvédelem alatt álló mű, és mindenféle felhasználás, illetve annak engedélyezése a szerző joga. Van néhány szervezet (**alapítvány**), amelyik közösségi alapon fejlesztett szoftvereket terjeszt, és a szoftverek szerzőitől (a hozzájárulóktól) egy olyan felhasználási engedély aláírását várja el, ami alapján a hozzájárulók a legteljesebb mértékű, vissza nem vonható, korlátozásoktól mentes, tovább engedélyezhető felhasználási jogot biztosítanak a szervezet számára.

Vagyis a jogszabályok által megengedett legteljesebb mértékben az egyéni hozzájárulók, a **szerzők** átruházzák a szerzői jogaikat a **szervezetre**.

Ezek után e **szervezetek** különböző tartalmú **felhasználási engedélyekkel** adnak további felhasználási engedélyt a nagy publikum számára.

Szoftver licencek

Néhány példa ilyen szervezetekre, illetve az általuk használt felhasználási engedélyekre (licence-ekre):

Apache Software Foundation (ASF)

- **Apache** License

Free Software Foundation (FSF)

- **GNU** General Public License
- GNU Lesser General Public License
- GNU Free Documentation License
- GNU Affero General Public License

Eclipse Foundation

- **Eclipse** Public License

MIT

- **MIT** licence

Creative Commons (különböző licence-ek, de ezeket szoftverekre nem ajánlják)

Szoftver licencek

Vigyázzunk a következőkre, ha az előbbi licence-ek valamelyikével rendelkező szoftvert használunk fel egy saját program elkészítéséhez.

Ezek a licence-ek gyakran **nem kompatibilisek** egymással !!!

Van olyan, amelyik kifejezetten **előírja**, hogy a származtatott szoftvereket milyen licence-el kell tovább engedélyezni (**Copyleft család**), és van, amelyik kifejezetten **megtiltja**, hogy bármilyen korlátozást lehessen a tovább engedélyezésben megfogalmazni.

Így előfordulhat, hogy egy programunkban két másik komponenst használunk fel, amelyek azonban eltérő előírásokat fogalmaznak meg a tovább engedélyezésre, a felhasználásukkal készült szoftverekre vonatkozóan.